

SUOMÂN MAAILM NANOSUMOS ŠONĴĀDĀHLAAHĀ

Mij syemmiliih nuorâituáimeeh, kiäh lep vuáláčáállám, vaattâp, ete Suomâ šonĴĀdĀhlaahâ uđâsmittoo maailm nanosumosin já kunnehánásumosin, spejâlistmáin Suomâ haalu pajaniđ gloobaal jođetteijen šonĴĀdĀhnubástus vuástásii pargoost.

ŠonĴĀdĀhnubástus uhked oles olmooškode já puoh eellim mii planettist ton häämist, ko mij tom tubdâp. Tast láá negatiivliih vaikuttâsah mii ekologâlii, sosiaallii ko meid ekonomâlii pirrásân. Stuárráamus uhkeest láá jo valmâšin hiájumus sajattuvâst orroo ulmuuh.

Veikâ šonĴĀdĀhnubástus kuáská mijjân puohháid, te tot vaaigut aaibâš eromâšávt mijjân nuoráid já mii puátteevuotân. Mađe kuhheeb ääigi šonĴĀdĀhnubástus estimist ájättállâp, tađe vaigâduboh čuávumušah láá.

Vâi mij pastep puátteevuodâst-uv siäiluttiđ mii plaaneet eellimvuáimálâžžân já turviđ šiev eellim hinnáid, te mij kolgâp toimâđ tääl. Ohtsâškode uđđâsisthuksim kalga algättiđ nuuvt, ete eennâmpáálu ekologâliih robdâiävtuh váldojeh huámmášuman. ŠonĴĀdĀhlaavâ kalga čovgiđ, tastko taan räi tohum šonĴĀdĀhtoimah iä pijssáá.

Mij nuorâituáimeeh, kiäh lep vuáláčáállám, vaattâp čuávvo 1-5 kirjiimijđ uđđâ šonĴĀdĀhlaahân.

Nubástus vadâmáin,
Nuorten Agenda 2030 -juávkku já Suomâ OA-nuorah

Oovtâstpargoost:

350 Suomi ry
Aseistakieltäytyjäliitto
Biosfääri ry
Changemaker
Climate Move
Dodo ry
Eurooppanuoret
European Youth Parliament Finland – EYP
F*NO Feministiset Nuoret ja Opiskelijat
Fridays for Future Suomi
FinMUN
Helsingin YK-nuoret
Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan Vihreät
Helsingin yliopiston ylioppilaskunta
Hiilivapaa Suomi
Joensuu seudun monikulttuurisuusyhdistys ry
Jyväskylän YK-yhdistys
Keskustanuoret
Kokoomuksen Opiskelijaliitto Tuhatkunta ry
Kokoomusnuoret
Kuopion ilmastonuoret/Luonnonystävät-toimintaryhmä
Luonto-Liitto
Nuorten ilmastodelegaattit, Allianssi ry
Nuorten YK-delegaatti, Allianssi ry
Nuorten Suomi ry

Nyyti ry
Parecon Finland
Piraattinuoret
Plan International Suomi
Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto
Sosialidemokraattiset nuoret
Suoma Sámi Nuorat
Suomen 4H-liitto
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
Suomen Kristillisdemokraattiset Nuoret
Suomen Lukiolaisten Liitto
Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto
Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry
Suomen Opiskelijakuntien Liitto – SAMOK ry
Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry
Suomen Sadankomitea ry
Suomen Yhteiskunta-alojen Ylioppilaat
Suomen ylioppilaskuntien liitto – SYL ry
Svensk Ungdom – RKP-nuoret
Tampereen YK-yhdistys
Turun YK-yhdistys
Turun yliopiston ylioppilaskunta
Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto
Vasemmistonuoret
WWF Nuoret

1. Šonġadâhlaahân kalga kirjid Suomân čannee kenigâsvuođâ juksâd čidđâneutraalvuođâ ive 2035 rai já čidđânegatiivlâšvuođâ jotelávt ton maņa

Laahân kalga asâttid čannee koskâuulmijd, moiguin visásmiteh ive 2035 čidđâneutraalvuođâulme juksâm. Koskâulmeh pyehtih šonġadâhpolitiikân jotkuuvâšvuođâ já visásmiteh suhâpuolvâi koskâsii vuoigâlâšvuođâ.

Laavâst kalga miäruštállâđ čielgâsávt čidđâneutraalvuođâ já ton rekinistemyenster ađai miäruštállâđ, ete maht puoh ohtsâškode sierâ tuáimei luoštuuh rekinistojeh.

Laavâ 15 §:st luvâttállum virgeomâháa pargoid kalga lasettid, ete jyehi ovdâsvástádâsministeriö, mii lii luvâttállum 15 §:st, visásmi jieijâs uásild luoštâkepidemuulmij olâšume ive 2035 rai já ton maņa. Taat ana sistees kenigâsvuođâ staatârääđi kanslian nuávdittid šonġadâhulmijguin linjáast orroo omâsteijeestivrimpolitiik, já ovdâmerkkân jienâstid finnodâhčuákkimijn Pariisi sopâmuš luoštâkepidemuulmij miäldâsij miäradâsâi peeleeest. Kilelis omâsteijeestivrim prinsipiärdâs ij ohtuunis pijssâá.

Šonġadâhlaavâ kalga ollásávt ovdeditid eenâb kenigitten, vâi ton uulmijd puáhtá juksâđ.

Puoh laahân kirjimnâál tooimâin kalga väldid huámmášumán sosiaallii killeelvuođâ, já toohâđ máhđulâžžân šiev sirdum čidđâneutraal pyereestvaijeemohtsâškoodán. Šonġadâhtoimah kalgeh jieijâs uásild tuárjuđ luáнду maŋgâhâmâsâšvuođâ suojâlem.

2. Uđđâ šonġadâhlaahâ kalga nuávdittid luoštui mitigaatiohierarkia

Suomâ kalga mitigaatiohierarkia nuávditmâin vuosâsaajeest kepidid luoštuidis. Luoštâkompensaatio kalga leđe eskân majemuš muulsâiähtu čidđâneutraalvuotân viggâmist.

Suomâ kalga kepidid luoštuid vuosâsaajeest nuuvt, ete keeppid fossiillij puáldimamnâsij kulâtem. Jo asâttum keđgičidđâkiäldu lasseen laahân kalga kirjid vuávám eres-uv fossiillij puáldimamnâsij luoppâm várás ive 2030 rai.

Suomâ ij pyevti tuuttâđ tuš jieijâs raajij siskiibeln šaddee luoštui keeppidmân. Suomâ kalga šonġadâhlaavâst väldid ovdâsvástádâs meid olgoštittum luoštuin.

Toh luoštuuh, maid ij pyevti kepidid, kalga kompensistid šoddâdmâin Suomâ siskâldâs čidđânjiäluid. Suomâ ij koolgâ mieigâđ šonġadâhuulmij juksâmist olgoennâmláid kompensatioid. Šonġadâhlaavâst kalga čonâdâttâđ šoddâdid Suomâ čidđânjiäluid já miäruštállâđ toid kunnehânis šoddâmuulmijd.

3. Uđđâ šonġadâhlaahâ kalga turviđ nuorâi uásálistem šonġadâhpoolitlii miáradâstohâmân

Nuorâi kuáskulâšvuodâ kalga lasettiđ já tuárjuđ. Nuorâid kalga kuullâđ šonġadâhmiáradâstoohâm vuávám- já olášuttemmudoin. Šonġadâhuulmij juksâmist kalga raportistiđ nuorâi kanavain já nuorâid kiásuttejee vuovvijn.

Staatârääđi kalga asâttiđ nuorâin hámmejum já jiešráđalii nuorâi orgaan šonġadâhpolitiik vuávám já toos kyeskee miáradâstoohâm toorġân. Laahân kalga kirjiđ nuorâi orgaanân kuullâmkenigâšvuodâ já kommentistemvuoigâdvuotâ ain, ko asâtteh laavâ pirradâhân kullee uulmijđ tai mittárijd já raportisteh tain, sehe talle, ko peivideh laavâ.

4. Šonġadâhlaavâst kalga tähidiđ aalmugjesânáid kelijdejee tiáđufinnim- já uásálistemmáđulâšvuodâid sii eellimpirrásân kyeskee miáradâstohâmân

Tiátu Suomâ šonġadâhpoolitlii miáradâstohâmist já luoštâkepidemuulmij ovdánmist kalga leđe älkkeht, já ohtânmaanoost juáhháá finnimnáál.

Šonġadâhihemuštâlus kalga ovdediđ tienuuvt, ete tot hámmee oleskove Suomâ šonġadâhpolitiik tiileest. Tot kalga puátteevuodâst raportistiđ meid Suomâ olgostittum luoštuid. Toos lasseen šonġadâhihemuštâlus kalga tarkkuđ eennámkevttimsektor já luoštâkävppisektor šonġadâhpoolitlijd tooimâid. Šonġadâhihemuštâlus kalga nanodiđ šonġadâhlaavâ uđâsmittem ohtâvuodâst já ton juksâmvuodâ kalga pyerediđ.

Uđđâ šonġadâhlaahâ kalga turviđ aalmugjesânáid noonâ uásálistemmáđulâšvuodâid šonġadâhpoolitlii miáradâstohâmist. Šonġadâhlaavâst kalga asâttiđ uásálistemkenigâšvuodâ šonġadâhpolitiik uulmijđ já toi mittárijd aasâtdijn sehe šonġadâhpoolitlijd vuávámijđ olášutdijn. Uđđâ šonġadâhlaahâ kalga tähidiđ aalmugjesânáid ohtâgâslijd uásálistemmáđulâšvuodâid puoh haldâttâhsuorgijn.

Eromâšávt kalga kuullâđ puoh hiájumus sajattuvâst orroid, kiäid šonġadâhnubâstus vaikuttâsah čyeccih korrâsumosávt. Meid kuávlulâš täsiárvu kalga olášuđ aalmugjesâniđ kulâmijn, já kuullâmtilâlâšvuodâid kalga orniđ pirrá Suomâ älkkeht juksâmnáál soojijn. Kuullâmtilâlâšvuodâin kalga väldiđ huámmášumán estâttesvuodâ.

5. Šonġadâhlaahâ kalga nanodiđ šonġadâhpaaneel rooli Suomâ šonġadâhpolitiikist

Laavâst asâttum ulmeh kalgeh vuáđuduđ tiettui, já šonġadâhpaaneel kalga kuullâđ ko väljejeđ šonġadâhpolitiik vuovijđ.

Šonġadâhlaahâ kalga turviđ šonġadâhpanelân tuárvi resursijđ olášuttiđ tárguttâsâs ko panelist jesâneh tuáimih siämmáá ääigi aktiivlâš tiedâsiárváduv jesânin.

